

KV 31 § Lausunto HE luonnoksesta laiksi pelastustoimen järjestämisestä

KH 31.10.2016, § 154

Valmistelija Maka/MS:

Maakuntauudistuksen ja Sote-uudistuksen ohessa ollaan samanaikaisesti uudelleenorganisoidussa pelastustointa. Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laiksi pelastustoimen järjestämisestä. Alueen pelastustoimia on pyydetty varaamaan alueensa kunnille tilaisuus antaa lausunto esityksestä. Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 11.11.2016 Sisäministeriölle.

Pelastustoimi on voimassa olevan pelastuslain mukaan kuntien lakisääteistä yhteistoimintaa, jota hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta. Lakiesityksen mukaan pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyisi maakunnan tehtäväksi vuoden 2019 alusta. Itse toiminta organisoitaisiin kuitenkin yhteistoimintasopimusten avulla viiden ”isäntämaakunnan” alaisuuteen, Pohjanmaan osalta Varsinais-Suomen maakunnan alaisuuteen.

Esityksen perusteluissa mainitaan mm. että pelastustoimen voimavarojen käytön tehostaminen sekä palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen edellyttää pelastustoimen ja sen ohjausjärjestelmän uudelleenorganisointia maakunnissa. Uudelleenorganisoinnin yhteydessä pelastustoimen ohjausjärjestelmää esitetään tarkistettavaksi siten, että toimialan kehittäminen voidaan toteuttaa valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein, taloudellisesti ja tehokkaasti. Pelastustoimen organisoiminen sosiaali- ja terveystoimen palvelurakenteen uudistamisen kanssa yhdenmukaisen aluejaon ja järjestämissmallin pohjalta on puolestaan välttämätön, koska sillä turvataan pelastustoimen mahdollisuus jatkossakin suorittaa kiireellisiä ensihoitotehtäviä ja kiireellisiä ensivastetehtäviä sen mukaan kuin sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten kanssa erikseen sovitaan.

Luonnoksen sisältyvät keskeiset ehdotukset:

Pelastustoimen järjestämisvastuu ehdotetaan ensihoidon järjestämisestä vastaavien viiden maakunnan tehtäväksi. Ne järjestäisivät pelastustoimen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (xx/201x) 10 §:ssä tarkoitetun yhteistyöalueen kaikkien maakuntien alueella. Pelastustoimen tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva maakunta vastaisi yhteistyöalueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta; palveluiden tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä ja tuottamistavasta sekä tuottamisen valvonnasta; sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Maakunnat sopisivat järjestämisen rahoittamisesta yhteistyöalueittain järjestämisvastuussa olevan maakunnan kanssa. Lakiehdotuksen mukaan pelastustoimen palveluiden tuottamisesta vastaisi pelastustoimen järjestämisestä vastaavan maakunnan palvelulaitos. Palveluiden tuottamisessa voitaisiin nykyiseen tapaan käyttää sopimuspalokuntia ja muita yhteisöjä.

Yhteistyöalueeseen kuuluvien maakuntien olisi tehtävä yhteistyösopimus. Yhteistyösopimus laadittaisiin valtuustokausittain. Sopimuksessa olisi otettava huomioon pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet sekä pelastustoimen mahdollisuudet tuottaa ensihoitopalveluita maakunnan sisäisenä toimintana (in house). Yhteistyösopimuksessa olisi sovittava: pelastustoimen palvelutasosta; yhteistyöalueen maakuntien investointisuunnitelmasta; häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen edellyttämistä toimenpiteistä; pelastustoimen järjestämisen rahoittamisesta; sekä muusta pelastustoimen yhteistyöstä.

Valtioneuvosto vahvistaisi joka neljäs vuosi valtakunnalliset ja tarvittaessa erikseen kullekin pelastustoimen järjestämisestä vastaavalle maakunnalle lainsäädäntöä täydentävät strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiseksi. Tavoitteiden tulisi perustua kansalliseen riskinarvioon, tulipaloja ja muita onnettomuuksia sekä pelastustoimen toimintavalmiuden toteutumista koskeviin seurantatietoihin, palvelutarpeeseen sekä pelastustoimen toimintaa ja taloutta koskeviin seurantatietoihin. Lisäksi tulisi ottaa huomioon valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet.

Laissa säädettäisiin pelastustoimen palvelutasosta, jonka tulisi vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä olisi otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa. Palvelutasossa tulisi ottaa lisäksi huomioon valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle sekä maakuntien välinen yhteistyösopimus. Pelastustoimen järjestämisestä vastaavan maakunnan valtuusto päättäisi muita maakuntia kuultuaan pelastustoimen palvelutasosta yhteistyöalueella. Päätöksessä olisi otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Sisäministeriön tehtävänä olisi arvioida onko palvelutaso määritelty tämän lain ja vahvistettujen valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti. Jos palvelutaso olisi sisäministeriön arvion mukaan riittämätön, eikä maakunta korjaisi päätöstä täydennyspyynnön perusteella, sisäministeriö voisi määrätä maakuntaa sitovasti pelastustoimen palvelutason.

Laissa säädettäisiin neuvottelumenettelystä, jossa sisäministeriö ja pelastustoimen järjestämisestä vastaavat maakunnat neuvottelisivat vuosittain maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien ja palvelujen toteuttamisesta. Neuvottelujen tarkoituksena olisi ohjata pelastustoimen ja se palveluiden kehittämistä sekä edistää ministeriön ja maakuntien välistä yhteistyötä ja pelastustoimen valtakunnallisesti yhdenmukaista järjestämistä.

Maakunnan olisi laadittava järjestämisvastuulleen kuuluvista palveluista omavalvontaohjelma, jossa määritellään, miten palvelujen toteuttaminen ja laatu varmistetaan. Omavalvontaohjelmassa olisi lisäksi määrättävä miten palveluiden toteutumista ja laatua seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan.

Laissa on tarpeen säätää erikseen maakunnan pelastustoimen varautumisvelvoitteista, koska voimassa olevan valmiuslain (1552/2011) 12 §:n varautumisvelvoite koskee vain valtion ja kuntien viranomaisia.

Pelastustoimen järjestämislain antamisen jälkeen on tarkoitus uudistaa nykyinen pelastuslaki. Tavoitteena on pelastustoimen toimintamallien kansallinen yhtenäistäminen, ohjauksen tehostaminen ja tehtäväkuvan tarkistaminen viranomaisyhteistyön tiivistämisen näkökulmasta. Pelastuslain uudistaminen toteutettaisiin siten, että uudistettu pelastuslaki tulisi voimaan vuoden 2019 alussa maakuntien ja uudistettujen pelastuslaitosten aloittaessa toimintansa.

Päätösehdotus (M.S.)

Maakunnista on tarkoitus muodostaa vahvoja itsehallinnollisia organisaatioita, joissa toimiminen yhteisen hallinnon alla tuo synergiaetuja. Pelastustoimen ja ensihoidon osalta on nyt kuitenkin esitetty, että palveluiden järjestämisvastuu ja palvelutuotanto keskitettäisiin viidelle yliopistosairaalaan ylläpitävälle maakunnalle, jolloin se Pohjanmaan osalta siirtyisi Varsinais-Suomen maakuntavaltuustolle.

Kaskisten kaupunki korostaa lausunnossaan, että pelastustoimi ja ensihoito ovat lähipalveluita ja niiden järjestämis- ja tuottamisvastuu olisi tärkeää kytkeä jokaisen maakunnan peruspalveluksi. Toteuttamismalli maakunnassa muiden lähipalveluiden kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, ympäristöterveydenhuollon jne. kanssa olisi luontevampi ratkaisu yhteistoiminnalle.

Pelastustoimen ja ensihoidon kytkennän heikkeneminen maakunnasta heikentää sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluun liittyviä yhteistoiminnan mahdollisuuksia. Erityisesti harvaan asutuilla alueilla on asukkaiden turvallisuus ja palveluiden saatavuus taattava eri hallinnonalojen yhteistyötä tiivistämällä. Tämä koskee myös varautumis- ja turvallisuustyötä.

Pohjanmaan väestön kaksikielisyys on myös huomiotava pelastustoimen järjestämistä uudistettaessa.

Lisäksi on todettava, että esitetty malli vähentää muiden kuin järjestämisvastuussa olevien maakuntien vaikuttamismahdollisuuksia palveluiden kehittämiseen ja resurssisuunnitteluun sekä palvelutuotannon ohjaukseen.

Kaupunginhallitus

päättyi hyväksyä päätösehdotuksen.

KV 31 §

Kaupunginvaltuusto

päättyi hyväksyä päätösehdotuksen.

Tämä pykälä julistettiin välittömästi tarkastetuksi.
